

Vitale sportverenigingen

Evaluatie pilotprojecten in de gemeente Alkmaar

Dorine Collard

Ine Pulles

Janine van Kalmthout

Vitale sportverenigingen Evaluatie pilotprojecten in de gemeente Alkmaar

Sportverenigingen en hun rol in het sociale domein

in opdracht van Gemeente Alkmaar

**Dorine Collard
Ine Pulles
Janine van Kalmthout**

Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

*Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
+31 (0)30 721 02 20 | www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl | [@mulierinstituut](https://www.instagram.com/mulierinstituut)*

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Inleiding	9
1.1 Methode	10
2. Pilotprojecten	11
2.1 Lifestyle	11
2.2 Scoren voor jongeren	11
2.3 Dagbesteding bij de sportvereniging	12
2.4 Buitenschoolse opvang	13
2.5 Positief opvoeden en opgroeien bij de sportvereniging	13
3. Startgesprekken	15
3.1 Verwachting van de samenwerking	15
3.2 De rol van de sportvereniging	16
3.3 Evaluatie en borging	17
4. Resultaten	19
4.1 Activiteiten en bereik	20
4.1.1 Lifestyle	20
4.1.2 Scoren voor jongeren	21
4.1.3 Dagbesteding bij de sportvereniging	22
4.1.4 Buitenschoolse opvang	24
4.1.5 Positief opvoeden en opgroeien bij de sportvereniging	24
4.2 Samenwerking en communicatie	25
4.3 Draagvlak en voortzetting van de projecten	28
4.4 Succesfactoren en belemmeringen	29
5. Aandachtspunten en discussie	33
5.1 Aandachtspunten	34
5.2 Discussie	35

Samenvatting

Sportverenigingen spelen inmiddels niet alleen meer een rol bij het organiseren van sport, maar kunnen ook een rol spelen bij andere maatschappelijke taken die de gemeente heeft, zoals bij de zorg. Sinds januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen (jeugdwet, participatiewet en WMO). Met het oog op de zorgopgave die op de gemeente afkomt, heeft de gemeente Alkmaar besloten afgelopen jaar een aantal pilotprojecten te starten. Het doel van dit onderzoek is om deze pilotprojecten te evalueren. Hiermee wordt inzicht gegeven in wat de projecten hebben opgeleverd en welke succes- en faalfactoren bij de samenwerking tussen sportverenigingen en zorg- en welzijnsorganisaties zijn ervaren. Resultaten laten zien dat in het afgelopen jaar veel sportactiviteiten voor verschillende doelgroepen zijn georganiseerd en verschillende dagbestedingsactiviteiten zijn opgezet. Veel pilotprojecten bleken echter moeite te hebben met het werven van deelnemers waardoor minder sport- en dagbestedingsactiviteiten en workshops zijn georganiseerd dan gewenst. Binnen de pilotprojecten is de eerste stap gemaakt in samenwerking tussen verschillende partijen. Belangrijke elementen bij het samenwerken blijken communicatie en verantwoordelijkheid. Genoemde succesfactoren zijn: enthousiasme bij betrokkenen, 'out of the box' denken bij sportverenigingen, breed draagvlak bij de organisaties en verenigingen en een goed opgeleid kader bij de sportverenigingen. Daarnaast werden de volgende faalfactoren benoemd: niet voldoende capaciteit bij de sportvereniging, niet slagen werving (en behoud) van deelnemers en sportverenigingen, te weinig bekendheid van de projecten, verschillende belangen van betrokken partijen en te weinig inzicht in 'problemen' van de doelgroep. In het laatste hoofdstuk worden er een aantal aandachtspunten beschreven naar aanleiding van de gevonden resultaten.

1. Inleiding

In de visienota 'Alkmaars startsignaal' wordt op verschillende thema's een strategische nadruk gelegd:

- Talentontwikkeling,
- Recreatiesport & evenementen,
- Breedtesport & vitale verenigingen (extra maatschappelijke activering van excellente breedtesportverenigingen)

Met het programma Alkmaar Sportstad worden deze ambities gerealiseerd. Deze rapportage richt zich op de evaluatie van de activiteiten en projecten die in het kader van het thema 'De Maatschappelijke rol van sportverenigingen' zijn ondernomen. Dit thema valt onder 'Sport en Maatschappij' van het sportprogramma van de gemeente Alkmaar.

Vanuit het programma Alkmaar Sportstad is de ambitie geformuleerd om vitale, sterke sportverenigingen een bredere maatschappelijke rol te geven dan puur het organiseren van sport. De gemeente Alkmaar gelooft in de positieve waarde van sport voor individu en maatschappij. Sport is een aanjager voor een meer vitale Alkmaarse samenleving en draagt bij aan de sociale en economische ontwikkeling van de stad. Sportverenigingen spelen niet alleen een rol bij het organiseren van sport, maar kunnen ook een rol spelen bij andere maatschappelijke taken die de gemeente heeft, zoals bij de zorg. Sinds januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen (jeugdwet, participatiewet en WMO). Met het oog op de zorgopgave die op de gemeente afkomt, heeft de gemeente Alkmaar besloten om met een aantal pilotprojecten te starten. Het doel van de pilotprojecten is om inzicht te krijgen in wat nodig is om de rol van sportverenigingen te verbreden. De gemeente Alkmaar heeft zelf een vitaliteitsmonitor uitgevoerd. Op basis daarvan zijn de meest vitale sportverenigingen in Alkmaar uitgenodigd om mee te werken binnen het project 'De Maatschappelijke rol van sportverenigingen'. Aan de sportverenigingen is gevraagd, om samen met de zorg- of welzijnsorganisaties, projectideeën te presenteren over hoe zij als sportverenigingen sport en maatschappelijke functies willen verbinden. Eind maart 2014 kregen zes pilotprojecten subsidie van de gemeente om de projecten uit te voeren. De looptijd van de subsidie is één jaar.

Het doel van dit onderzoek is om de pilotprojecten die in het kader van het project 'De Maatschappelijke rol van sportverenigingen' worden uitgevoerd te evalueren. Hiermee wordt inzicht gegeven in wat nodig is om de rol van de sportverenigingen te verbreden. In dit onderzoek is nagegaan welke factoren een rol spelen bij het slagen van de projecten en welke ervaringen zijn opgedaan.

Om zicht te krijgen op wat nodig is om de rol van sportverenigingen te verbreden en wat de pilotprojecten hebben opgeleverd, zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- 1) Welke activiteiten zijn opgezet en uitgevoerd (indien mogelijk: volgorde, frequentie, intensiteit en duur) en zijn de doelstellingen van de pilotprojecten behaald?
- 2) Wat is het bereik/de uitval bij de doelgroep?
- 3) In hoeverre hebben de verschillende partijen samengewerkt en hoe wordt deze samenwerking ervaren (wat zijn de voordelen, hoe tevreden zijn zij)?
- 4) Wat zijn de succes- en faalfactoren bij het uitvoeren van het pilotproject in de samenwerking tussen sportverenigingen en zorg- en welzijnsorganisaties?

1.1 Methode

Om de opbrengsten en ervaringen van de pilotprojecten in kaart te brengen, is in dit onderzoek van documentanalyse, vragenlijsten en groepsgesprekken gebruik gemaakt. Eén van de zes pilotprojecten is een haalbaarheidsonderzoek, dat niet verder in deze evaluatie is meegenomen. Van de overige vijf pilotprojecten zijn twee pilotprojecten op jongeren gericht. Eén pilotproject richt zich op mensen met een beperking. Het vierde pilotproject richt zich op kinderen in de buitenschoolse opvang en tot slot is er één pilotproject dat zich op het trainen van trainers en coaches richt.

Documentanalyse en startgesprekken

Met behulp van projectplannen en een projectbeschrijving is inzicht in de doelen, doelgroep en aanpak van elk van de vijf pilotprojecten verkregen. In juli 2014 is een ‘startgesprek’ gevoerd met de verschillende partners die bij de pilotprojecten zijn betrokken. In dit gesprek is gesproken over de stand van zaken en verwachtingen van het project. De resultaten van de documentanalyse en startgesprekken zijn in deze rapportage verwerkt (hoofdstuk 3 en 4).

Vragenlijsten

Om na te gaan welke activiteiten de pilotprojecten hebben opgeleverd en welke doelgroep hiermee is bereikt, zijn op twee momenten (na circa vier maanden en na acht maanden) vragenlijsten verstuurd. In september 2014 is de eerste vragenlijst verstuurd en in maart 2015 een tweede. In deze vragenlijsten zijn de stand van zaken, het bereik, de ervaringen en knelpunten bij de uitvoering van het project, de samenwerking en communicatie en tot slot het draagvlak en borging bevraagd. De resultaten van de vragenlijsten zijn in deze rapportage verwerkt (hoofdstuk 5.1 en 5.2).

Groepsgesprekken

Om na te gaan wat nodig is om de rol van sportverenigingen te verbreden, zijn aan het eind van het pilotjaar twee groepsgesprekken gevoerd. De gesprekken zijn gehouden met betrokkenen bij de vijf pilotprojecten. Het eerste focusgroepgesprek is gehouden met zorg- en welzijnsorganisaties, het andere gesprek was met de betrokkenen van de sportverenigingen. In de gesprekken zijn succes- en faalfactoren besproken die de bij het uitvoeren van de pilotprojecten zijn ervaren. De resultaten van de gesprekken zijn in deze rapportage verwerkt (hoofdstuk 5.3).

2. Pilotprojecten

Er worden binnen de gemeente Alkmaar vijf verschillende pilotprojecten uitgevoerd om ervaringen op te doen en na te gaan wat nodig is om de rol van sportverenigingen te verbreden. De sportverenigingen werken samen met zorg- en welzijnsorganisaties om sportverenigingen een bredere maatschappelijke functie te geven. Hieronder wordt van ieder pilotproject het doel, de doelgroep en een korte aanpak beschreven.

2.1 Lifestyle

Het Lifestyle programma is een beweegprogramma voor jongeren die bij jeugdzorgorganisatie Lijn 5 worden begeleid. Het verkrijgen van een gezonde leefstijl staat in deze aanpak centraal, maar niet onbelangrijk is om deze jongeren ook sociaal redzaam in een gezonde leefomgeving te maken. Het lange termijndoel van het programma is gericht op het verbeteren van het psychisch welbevinden en algehele leefstijlverandering van de jongeren waarmee hun toekomstbeeld positiever zal zijn. De doelgroep van dit pilotproject zijn jongeren met een licht verstandelijke beperking, zoals bijvoorbeeld een laag IQ of autistische stoornis. Zij kunnen niet zomaar zelfstandig sporten en hebben vaak een ongezonde leefstijl. De aanpak van dit pilotproject bestaat uit een beweegprogramma dat is verzorgd door fitnessorganisatie Dynamic Fit. Twee maal per week (gedurende 1 uur) komen de jongeren, onder professionele begeleiding en in een speciale groep, bij de fitnessorganisatie sporten. Het programma duurt minimaal 6 weken. Deelnemers maken kennis met verschillende groepslessen. Er wordt ook op speelse wijze aandacht besteed aan het belang van gezonde voeding. Naarmate het programma vordert, zal steeds meer aandacht worden gericht op uitstroom naar de diverse sporten/sportverenigingen.

Lifestyle

Beweegprogramma voor jongeren ten behoeve van een gezonde leefstijl en sociale redzaamheid.

Betrokken partners:

- Jeugdzorgorganisatie Lijn 5
- Fitnessorganisatie Dynamic Fit

2.2 Scoren voor jongeren

Het centrale doel van het project 'Scoren voor jongeren' is dat jongeren op de participatieladder stijgen. Ondersteuningsorganisatie MEE Noordwest Holland biedt de jongeren een steuntje in de rug waardoor zij naar een re-integratietraject, opleiding of een betaalde baan kunnen doorstromen. De doelgroep van dit pilotproject zijn jongeren met een uitkering die vaak een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Het gaat om een kwetsbare groep, bijvoorbeeld mensen met een beperking, ziekte of psychische problemen. Daarnaast hebben zij vaak geen startkwalificatie. Jongeren doen in het traject verschillende arbeidsvaardigheden bij een sportvereniging op. Verschillende sporttakken zijn vertegenwoordigd, denk aan een hockeyvereniging, voetbalverenigingen, tennisverenigingen en een fitnessorganisatie. Jongeren gaan, maximaal één jaar en voor twaalf tot zestien uur per week, als medewerker aan de slag bij de sportvereniging of -organisatie. Bij de werkzaamheden wordt de

medewerker door een begeleider (mentor) van de sportvereniging ondersteund. Hiermee doen de jongeren werkervaring op.

Scoren voor jongeren

Jongeren doen werkervaring op bij de sportvereniging om zo op de participatieladder te stijgen en door te stromen naar een re-integratietraject, opleiding of betaalde baan.

Betrokken partners:

- MEE Noordwest Holland
- Hockeyvereniging AMHC
- Tennisvereniging TV De Hout
- Tennisvereniging LTC Zeswielen
- Tennisvereniging TC Alkmaar
- Fitnessorganisatie Dynamic Fit
- Sport- & Wellnesscentrum Victorie Plaza
- Drafcentrum PSV Vooruit

2.3 Dagbesteding bij de sportvereniging

Het centrale doel van het project ‘Dagbesteding bij de sportvereniging’ is om mensen met een beperking (bijvoorbeeld mensen met niet aangeboren hersenletsel of een verstandelijke beperking) binnen de sportvereniging te laten participeren. Zorgorganisaties De Waerden, Esdege-Reigersdaal (de Zilvermeeuw) en Philadelphia willen de cliënten met een beperking een sport laten beoefenen bij een sportvereniging of hen in de vorm van dagbesteding een bijdrage laten leveren aan de werkzaamheden van de vereniging. Binnen dit project wordt de zorg duidelijk met de sportvereniging verbonden. De doelgroep gaat wekelijks naar een sportvereniging als werkdagbesteding of om te sporten. Om te zorgen dat de vraag van de mensen met een beperking bij het aanbod van de sportvereniging aansluit, wordt als eerste een match tussen cliënten en de sportvereniging gezocht. Bij dit project zijn drie sportverenigingen betrokken: een hockeyvereniging, een voetbalvereniging en een handboogschietvereniging.

Dagbesteding bij de sportvereniging

Dagbesteding binnen sportverenigingen voor mensen met een beperking.

Betrokken partners:

- Zorg- en welzijnsorganisatie De Waerden
- Zorg- en welzijnsorganisatie Esdege-Reigersdaal (de Zilvermeeuw)
- Zorg- en welzijnsorganisatie Philadelphia
- Handboogschietvereniging HBSV Achilles
- Hockeyvereniging AMHC
- Voetbalvereniging Jong Holland

2.4 Buitenschoolse opvang

Het centrale doel van het project 'Buitenschoolse opvang' is om het complex van voetbalvereniging Kolping Boys beter in te zetten. De sportvelden bij de vereniging worden een groot deel van de dag niet gebruikt. Vooral in de vakantieperioden zijn de velden vaak leeg. Organisaties voor buitenschoolse opvang (BSO) maken graag gebruik van de accommodatie om met kinderen te sporten en spelen. Tijdens de vakantieperioden worden door de BSO, in samenwerking met de voetbalvereniging, op twee dagdelen in de week activiteiten op de sportvereniging georganiseerd. Dit pilotproject versterkt het netwerk in de wijk, maar laat in mindere mate een koppeling tussen zorg en sport zien. Kinderen van 4 tot en met 12 jaar die op de buitenschoolse opvang zitten, zijn de doelgroep van dit pilotproject. In de zomervakantie worden op minstens 12 dagdelen sportdagen georganiseerd, met verschillende sporten zoals voetbal, handbal, lacrosse, basketbal en volleybal. Er worden ook themadagen, met daaraan gekoppelde sportactiviteiten, georganiseerd.

Buitenschoolse opvang

Organiseren van activiteiten voor kinderen van buitenschoolse opvang op het complex van de voetbalvereniging.

Betrokken partners:

- BSO De Kinderkamer
- SKOA Kinderopvang
- Voetbalvereniging Kolping Boys
- Alkmaar Sport

2.5 Positief opvoeden en opgroeien bij de sportvereniging

Het centrale doel van het project 'Positief opvoeden' is om trainers en coaches kennis en vaardigheden op pedagogisch gebied bij te brengen, zodat kinderen met bijvoorbeeld een gedragsstoornis, binnen de sportvereniging positief en beter worden begeleid. Het gaat om het verbeteren van kennis over de algemene ontwikkeling van kinderen en het verbeteren van kennis over gedragsstoornissen bij kinderen zoals ADHD en autisme. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het omgaan met ouders langs de lijn. De doelgroep van dit pilotproject zijn trainers, coaches en het bestuur van sportverenigingen. De aanpak houdt in dat door de Opvoedpoli een drie uur durende interactieve workshop op de sportvereniging wordt georganiseerd. Tijdens de workshop worden filmpjes getoond om gedrag te herkennen, worden praktijkvoorbeelden gegeven en worden ervaringen uitgewisseld. Na deelname aan de workshop is het voor de sportvereniging mogelijk om een vervolgaanbod te volgen.

Positief opvoeden en opgroeien bij de sportvereniging

Verbeteren van begeleiding van kinderen met een gedragsstoornis op sportverenigingen door trainers en coaches pedagogische kennis en vaardigheden bij te brengen.

Betrokken partners:

- De Opvoedpoli
- Alkmaar Sport
- Hockeyvereniging AMHC
- Karatevereniging Funakoshi
- Handbalvereniging A&O
- Alkmaarse Rugbyclub UFC

3. Startgesprekken

Aan het begin van het traject is met de betrokkenen van de pilotprojecten een startgesprek gevoerd. In dit gesprek zijn de pilotprojecten verder toegelicht. Ook hebben de betrokkenen aangegeven wat van de pilotprojecten en de samenwerking wordt verwacht. Daarnaast is nagegaan welke factoren naar verwachting een belangrijke rol zouden spelen bij het slagen van de projecten: het verbreden van de rol van de sportvereniging. Tot slot is nagegaan of er reeds nagedacht was over evaluatie en borging van het project als de financiering stopt.

De verwachting is dat de doelen van de pilotprojecten binnen een jaar zullen worden gehaald.

Daarnaast verwachten de betrokken pilotprojecten die sportaanbod aanbieden dat zij een gevarieerd sportaanbod kunnen verzorgen en dat als de projecten slagen, zij kunnen uitbreiden met bijvoorbeeld meerdere sportverenigingen of meerdere zorgorganisaties. Door bijvoorbeeld meer sportverenigingen te betrekken, kan een gevarieerd sportaanbod worden aangeboden. Daarbij kan het betrekken van meerdere zorgorganisaties leiden tot meer deelnemers aan de projecten. Het idee van de betrokkenen binnen de pilotprojecten is om de kennis en vaardigheden als een olievlek te verspreiden.

Maatschappelijke betrokkenheid is de belangrijkste drijfveer om deel te nemen aan de pilotprojecten.

De respondenten geven aan dat ze het belangrijk vinden dat de doelgroep zich kan ontwikkelen door aan een van de projecten deel te nemen. Hierdoor kan de doelgroep uiteindelijk zelfstandiger leven en beter participeren in de maatschappij. Daarnaast wordt aangegeven dat sport en bewegen goed is voor de gezondheid en belangrijk voor de doelgroep. Een andere drijfveer om deel te nemen aan de projecten is dat de sportvereniging zichtbaar kan maken dat ze maatschappelijk betrokken is. Hierdoor ontstaat een goede verhouding met partners (voor bijvoorbeeld subsidieregelingen) en kan de sportvereniging zich onderscheiden. Een drijfveer om deel te nemen dat als laatste is benoemd, kan het inzetten van “extra handen” zijn. Sportverenigingen zien op dit aspect een win-win situatie.

3.1 Verwachting van de samenwerking

In het gesprek is ook nagevraagd wat van de samenwerking binnen de projecten wordt verwacht. Over het algemeen verwacht iedereen dat de samenwerking goed zal verlopen. Sport is de gemeenschappelijke factor waardoor wordt verwacht dat de samenwerking positief verloopt.

Voorwaarden voor een goede samenwerking zijn duidelijke communicatie en een goede afstemming van de taken. Daarnaast zijn de geïnterviewden van mening dat het delen van verantwoordelijkheid en het hebben van een gezamenlijk doel belangrijk voor een goede samenwerking is. Tot slot zijn reeds goede ervaringen met samenwerking opgedaan waardoor het vertrouwen in een goede samenwerking wordt versterkt. De partners die bij elkaar zitten, kennen elkaar van andere activiteiten of bijeenkomsten. Hierdoor is de verwachting dat iedereen elkaar snel weet te vinden en dat de lijnen kort zijn.

In de samenwerking tussen de verschillende betrokkenen bij de pilotprojecten, worden de volgende knelpunten verwacht. De meest belangrijke zijn:

- Niet voldoende capaciteit van de mentoren om met de doelgroep (Scoren voor jongeren) om te gaan.
- Betrekken van de (‘lastige’) doelgroep in het pilotproject (Scoren voor jongeren)

- Werven van sportverenigingen om in de pilot deel te nemen (positief opvoeden)
- Voldoende bekendheid geven om de sportverenigingen te bereiken (positief opvoeden)
- Niet voldoende inzicht in de 'problemen' van de doelgroep (Lifestyle)
- Te weinig een eenduidige boodschap (sport, bewegen en voeding) uitstralen, waardoor de jongeren niet alleen op de sportvereniging met sport en voeding bezig zijn (Lifestyle)
- Afstemming tussen vraag (van de cliënten) en aanbod (van de sportvereniging) is lastig (dagbesteding bij de sportvereniging)
- Verdeling van cliënten van verschillende zorgorganisaties bij verschillende sportverenigingen (dagbesteding bij de sportvereniging)
- Verschillende doelen van partners (zoals dagbesteding bij de sportvereniging of sportactiviteiten bij de sportvereniging).
- Sportactiviteiten voor een grote groep kinderen organiseren (buitenschoolse opvang)

Een ander punt dat in alle startgesprekken terugkomt, is de discussie over de financieringsstroom voor de pilotprojecten. Alleen bij het pilotproject 'Positief Opvoeden' is de financiering niet ter sprake gekomen. Bij drie van de vier pilotprojecten loopt de financieringsstroom van de gemeente naar de zorgorganisaties. Bij één pilotproject is besloten om de financiering bij de sportvereniging te leggen omdat zij degene is die de sportactiviteiten zal organiseren. Bij twee van de drie projecten waar de financiering bij de zorgorganisaties terecht komt, krijgen de sportverenigingen geen financiering. Bij het derde pilotproject krijgen de sportorganisaties wel financiering voor de sportactiviteiten die zij uitvoeren. Het is een discussiepunt of de financiering bij de sportvereniging of zorgorganisatie moet liggen.

3.2 De rol van de sportvereniging

Om na te gaan wat nodig is om de rol van de sportvereniging te verbreden, is tijdens het startgesprek aan sportverenigingen en zorg- en welzijnsorganisaties gevraagd wat zij het meest belangrijk vinden. Hierbij wordt door de sportverenigingen vaak benoemd dat het belangrijk is dat iemand bij de sportvereniging buiten de kaders denkt ('*out of the box*') en zich hier enthousiast voor inzet. Iemand op de sportvereniging moet initiatief nemen om een bredere maatschappelijke rol te vervullen. Uiteraard is het hierbij belangrijk dat er steun is van een aantal anderen, zoals het bestuur. Om de rol van de sportvereniging te verbreden is draagvlak binnen de sportvereniging en zorg- en welzijnsorganisatie creëren een van de eerste belangrijke stappen. Voor het uitvoeren van de activiteiten is het nodig om flexibel te zijn en om binnen de sportvereniging goed opgeleid kader te hebben. Daarnaast is een financiële vergoeding voor de activiteiten die de sportverenigingen doen (bijvoorbeeld het begeleiden van mensen, organiseren van activiteiten) mogelijk een (extrinsieke) stimulans. Activiteiten moeten worden gedaan vanuit een intrinsieke motivatie, maar een extra vergoeding of compensatie (bijvoorbeeld voor materialen) kan mogelijk motiverend werken.

In de pilotprojecten zijn alleen de meest vitale sportverenigingen uitgenodigd om mee te doen. Om de rol van de sportvereniging te verbreden, kunnen ook sportverenigingen die nog als vitaal zijn bestempeld, maar wel interesse hebben in het verbreden van hun rol, bij projecten worden betrokken.

3.3 Evaluatie en borging

De projectleiders hoeven voor hun werkzaamheden en behaalde resultaten geen verantwoording aan de gemeente Alkmaar af te leggen. Toch worden alle pilotprojecten in meer of mindere mate intern geëvalueerd. Het project 'Scoren voor jongeren' registreert waar de jongeren terecht komen, bijvoorbeeld re-integratie, betaald werk of opleiding. Daarnaast worden bij de deelnemers en de mentoren tijdens het traject op verschillende momenten evaluaties uitgevoerd. Hierbij wordt bij de mentor, de kandidaat en de consultant naar de ervaringen en succes- en faalfactoren gevraagd. Het project 'Positief opvoeden' vraagt ook naar de ervaringen van de doelgroep. Na iedere cursus wordt een evaluatie uitgevoerd bij deelnemers over hoe ze de workshop vonden, wat ze nog missen en of ze met de kennis zelf verder aan de slag kunnen. Het 'Lifestyle' project voert een uitgebreide evaluatie uit. Ten eerste worden de jongeren zowel voor als na het programma door een psycholoog bevraagd met hulp van een vragenlijst. Daarnaast worden alle jongeren om de 3 maanden gemeten op gewicht, lengte, BMI en spiermassa. Aan het eind van iedere sportles wordt tevens aan de jongeren gevraagd wat hun ervaringen zijn. Het project 'Dagbesteding op de sportvereniging' heeft in 2015, aan het einde van het project, een eindevaluatie gepland. Tot slot heeft het project 'Buitenschoolse opvang' ook een evaluatieformulier. Hierop wordt bijgehouden hoeveel activiteiten worden georganiseerd en hoeveel kinderen worden bereikt. Ook wordt nagegaan hoe de activiteiten verliepen, wie de instructeurs waren en wat de ervaringen van de kinderen zijn.

Bij alle projecten is wel over de borging nagedacht. Het project 'Scoren voor jongeren' hoopt op borging binnen de participatiewet, zodat de doelgroep kan worden ondersteund. Ook de buitenschoolse opvang heeft over oplossingen nagedacht als er geen financiering meer is. De materialen zijn aangeschaft en blijven dus beschikbaar. Bij verminderde financiering kan de BSO mogelijk meer zelf uitvoeren in plaats van trainers inhuren. Ook kan worden gedacht aan andere mogelijkheden voor financiering, zoals een loterij of inbreng van ouders. Bij het project 'Lifestyle' zal moeten worden gekeken welke activiteiten zij kunnen blijven uitvoeren als de financiering stopt. Mogelijk kunnen bepaalde delen van het programma dan niet meer worden uitgevoerd. Eventueel is het een optie om aan de zorgorganisaties of de jongeren zelf een (laag) instaptarief te vragen. De Opvoedpoli hoopt ook dat zij door de sportverenigingen zelf worden ingehuurd. Als de workshop goed bevalt en de sportverenigingen het belang en het nut van de workshop inzien, zijn zij mogelijk bereid om het zelf te betalen. Eventueel is samenwerking mogelijk met Alkmaar Sport. Het project 'Dagbesteding bij de sportvereniging' hoopt via het pilotproject inzicht te krijgen in wat nodig is om het project te organiseren en wat de kosten zijn. Met deze kennis kan worden gekeken wat voor borging nodig is.

4. Resultaten

Hieronder worden de resultaten beschreven die uit de twee afgenomen vragenlijsten zijn verkregen en de groeps gesprekken die zijn gevoerd. De beschrijving van de resultaten geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- 1) Welke activiteiten zijn opgezet en uitgevoerd (indien mogelijk: volgorde, frequentie, intensiteit en duur) en zijn de doelstellingen van de pilotprojecten behaald?
- 2) Wat is het bereik/de uitval bij de doelgroep?
- 3) In hoeverre hebben de verschillende partijen samengewerkt en hoe wordt deze samenwerking ervaren (wat zijn de voordelen, hoe tevreden zijn zij)?
- 4) Wat zijn de succes- en faalfactoren bij het uitvoeren van het pilotproject in de samenwerking tussen sportverenigingen en zorg- en welzijnsorganisaties?

In totaal zijn, in september 2014, 21 vragenlijsten naar de verschillende betrokkenen van de vijf pilotprojecten verstuurd. 14 vragenlijsten zijn ingevuld retour ontvangen. Hiermee bedraagt de respons 67 procent. In februari 2015 zijn ook 21 vragenlijsten verstuurd en zijn 13 vragenlijsten ingevuld retour ontvangen. Hiermee bedraagt de respons 62 procent. In onderstaande tabel is per pilotproject weergegeven hoeveel vragenlijsten verzonden en retour ontvangen zijn.

Tabel 5.1 Aantal verzonden en retour ontvangen vragenlijsten per pilotproject

	Vragenlijst 1 (2014)		Vragenlijst 2 (2015)	
	Verzonden	Retour	Verzonden	Retour
Lifestyle	2	2	2	2
Scoren voor jongeren	8	4	8	3
Dagbesteding bij de sportvereniging	6	4	6	4
Buitenschoolse opvang	3	3	3	3
Positief opgroeien en opvoeden bij de sportvereniging	2	1	2	1
Totaal	21	14	21	13

Van elk pilotproject is één betrokkene (de projectleider of initiatiefnemer) gevraagd om enkele vragen over de stand van zaken en het bereik van het pilotproject te beantwoorden. Aan alle betrokken personen is gevraagd of het pilotproject loopt zoals verwacht, wat knelpunten bij de uitvoering van het project zijn, hoe de samenwerking en communicatie verloopt en wat het draagvlak en borging van het project is.

In mei 2015 zijn tevens twee groeps gesprekken met betrokkenen binnen de pilotprojecten gevoerd. Voor het eerste groeps gesprek, met de zorg- en welzijnsorganisaties, zijn 7 mensen uitgenodigd. Aan het gesprek hebben 5 mensen deelgenomen. Voor het tweede gesprek, met de sportverenigingen, zijn 9 mensen uitgenodigd. Aan dit gesprek hebben 4 mensen deelgenomen. De resultaten van de groeps gesprekken zijn in paragraaf 5.3 verwerkt.

4.1 Activiteiten en bereik

In deze paragraaf wordt op de eerste en tweede onderzoeksvraag antwoord gegeven. Per project wordt hieronder beschreven welke activiteiten zijn georganiseerd, of de doelen zijn behaald, wat het bereik van de doelgroep is en welke knelpunten worden verwacht.

4.1.1 Lifestyle

Activiteiten

Een sport en beweegprogramma 'Lifestyle' voor jongeren met een licht verstandelijke beperking duurt minstens zes weken en is in blokken van vier lessen opgedeeld. Na vier sportlessen wordt met een nieuwe serie van oefeningen gestart. Elke maandag en donderdag wordt 60 minuten gesport. In totaal zijn in het afgelopen jaar ongeveer 50 sportlessen, waar ook aandacht voor voeding was, voor de doelgroep georganiseerd. De voedingslessen worden inmiddels niet meer apart verzorgd, maar sinds de zomer van 2014 in de sportlessen geïntegreerd die op donderdag plaatsvinden. Op donderdag gaan de deelnemers gezamenlijk iets drinken en worden verschillen zaken over sport en voeding besproken.

Bereik

Per lessenreeks doen gemiddeld zeven jongeren mee en in totaal hebben twaalf verschillende jongeren aan de lessen deelgenomen. Ongeveer zes jongeren zijn voortijdig met het programma gestopt. Dit komt doordat de jongeren bij de zorginstelling niet verder konden worden behandeld of dat de jongeren naar werk of scholing doorstroomden. De meeste jongeren blijven na het programma niet bij de sportschool sporten, onder andere omdat de sportschool niet in de buurt ligt.

Behalen doelstelling

Het sport- en beweegprogramma richt zich op het aanbieden van sportactiviteiten en voedingslessen aan jongeren om een gezonde leefstijl te stimuleren. Het lange termijndoel van het programma is gericht op het verbeteren van het psychisch welbevinden en een algehele leefstijlverandering, waarmee het toekomstbeeld van de jongeren positiever zal zijn. Halverwege het project geven de betrokkenen aan dat het project goed loopt, maar dat het doel nog niet was bereikt. Bij het versturen van de tweede vragenlijst wordt aangegeven dat de doelstelling, voor wat betreft het aanbieden van sportactiviteiten en voedingslessen, inmiddels is bereikt. Het blijkt volgens de betrokkenen wel lastig om de leefstijl van de jongeren werkelijk te veranderen. Om leefstijlveranderingen te bereiken, is het volgens de ondervraagden nodig om het project te continueren en de frequentie van de lessen aan te houden. De doelgroep, jongeren met een licht verstandelijke beperking of gedragsproblemen, heeft langere tijd nodig om zich binnen een sportschool of sportvereniging op hun gemak te voelen. Er zijn nog geen jongeren doorgestroomd naar diverse andere sportverenigingen. Vaak bleken jongeren al actief op een andere sportschool of bij een andere sportvereniging.

Ervaren knelpunten

De uitval van jongeren tijdens het traject is een van de knelpunten is. De reden van uitval is het verloop van de jongeren binnen de zorginstelling. Daarnaast bleek in eerste instantie dat maar weinig jongeren zich voor het sportaanbod aanmelden. Het lage aantal aanmeldingen voor de sportlessenreeks is

opgelost doordat deelname aan het programma vanuit de zorginstelling verplicht is gesteld. Tot slot bleek het lastig de gezonde leefstijl in het dagelijkse leven binnen de zorginstelling te integreren. De zorginstelling zegt hier inmiddels meer aandacht aan te besteden, maar het blijkt voor de ouders moeilijk om het slechte eetpatroon te doorbreken en te accepteren dat het anders kan en moet.

4.1.2 Scoren voor jongeren

Activiteiten

Er zijn binnen het project 'Scoren voor jongeren' sinds de start van het pilotproject werkervaringsprojecten opgezet met werkzaamheden bij verschillende sportverenigingen, zoals hockey, tennis, en fitnessorganisaties. De jongeren met een uitkering en een grote afstand tot de arbeidsmarkt zijn bij verschillende sportverenigingen werkzaam. De jongeren doen werkzaamheden binnen dit project zoals schoonmaak- en barwerkzaamheden bij de hockeyclub, onderhoud- en schoonmaakwerk bij de tennisvereniging, onderhoud- en barwerkzaamheden bij een andere tennisvereniging, onderhoudswerkzaamheden bij een derde tennisvereniging, barwerkzaamheden bij een sportclub en fitnessinstructeur bij een fitnessschool.

Bereik

Achttien jongeren, waarvan tien met een WWB-uitkering, hebben aan het werkervaringsproject deelgenomen. De jongeren werken op de vereniging gemiddeld twaalf uur per week. Dertien jongeren zijn nog bezig met het werkervaringsproject, één jongere is inmiddels naar een betaalde baan doorgestroomd en één jongere naar een opleiding. Daarnaast zijn drie jongeren naar een re-integratietraject doorgestroomd. Niemand is voortijdig met het werkervaringsproject gestopt. Naar verwachting zullen nog ongeveer vijf jongeren tot en met de zomer van 2015 met een werkervaringsproject beginnen.

Behalen doelstelling

Het centrale doel van dit project is dat de jongeren, door naar een re-integratietraject, opleiding of betaalde baan door te stromen, op de participatieladder stijgen. De betrokkenen geven aan dat dit doel is bereikt. Vijf jongeren zijn inmiddels naar een re-integratie traject, opleiding of baan doorgestroomd. Het pilotproject wordt als een continu proces gezien waarbij de kandidaten die zijn begeleid, doorstromen naar een werkervaringsplek en daarmee voor nieuwe kandidaten plaats maken. Bij een nieuwe groep kandidaten wordt weer opnieuw naar het doel toe gewerkt. Het project heeft de sportverenigingen nieuwe vrijwilligers opgeleverd doordat enkele jongeren ook na beëindiging van het project als vrijwilliger actief blijven.

Ervaren knelpunten

Bij de uitvoering van het werkervaringsproject werden enkele knelpunten ervaren. Het aantal werkervaringsprojecten zou volgens de betrokkenen kunnen worden verhoogd wanneer zij meer kandidaten krijgen aangedragen. Andere knelpunten blijken het tekort aan vrijwilligers, overbelasting van vrijwilligers en het parttime werkzaam zijn waardoor zij in de uitvoering aan bepaalde dagen gebonden zijn waarop jongeren kunnen worden begeleid. Het begeleiden van kandidaten kost veel tijd en energie. Volgens de betrokkenen zijn deze knelpunten inmiddels deels of volledig opgelost doordat

stichting MEE de begeleiders op verenigingen voldoende ondersteunt. Verenigingen krijgen via dit project meer vrijwilligers omdat enkele jongeren na de beëindiging van het project als vrijwilliger op de sportvereniging actief blijven.

4.1.3 Dagbesteding bij de sportvereniging

Dit pilotproject kende een lastige opstartfase. Bij het vormen van een gezamenlijke visie om zo tot een goede uitwerking te komen is stagnatie opgetreden. Binnen het pilotproject zijn uiteindelijk twee afzonderlijke projecten opgestart. Het eerste project is een samenwerking tussen zorg- en welzijnsorganisatie Esdege-Reigersdaal (de Zilvermeeuw) en handboogschietvereniging Achilles. Het tweede project is een samenwerking tussen zorg- en welzijnsorganisatie de Waerden, de hockeyvereniging en het sport- en recreatiecomplex de Hoornse Vaart. Uiteindelijk zijn vanuit de zorg- en welzijnsorganisatie Philadelphia geen activiteiten opgestart.

Activiteiten

Binnen het eerste pilotproject is voor mensen met een beperking (specifiek mensen met een niet aangeboren hersenletsel) een sportactiviteit georganiseerd. In totaal zijn 2 sportmiddagen georganiseerd waarbij de cliënten van zorg- en welzijnsorganisatie Esdege-Reigersdaal (de Zilvermeeuw) gingen handboogschieten. Deze activiteiten hebben een vervolg gekregen in een vaste handboogschietactiviteit op donderdagochtend. Vanaf juni 2015 is het plan om een sport-en spelmiddag bij de handboogschietvereniging te houden waarbij allerlei creatieve activiteiten worden georganiseerd en ook Boccia wordt gespeeld. Boccia is een bal- en werpsport, geschikt voor sporters met een beperking en in een rolstoel en is vergelijkbaar met petanque. Zowel de handboogschietvereniging als de zorg- en welzijnsorganisatie zijn tevreden over de succesvolle samenwerking die uiteindelijk is gestart.

In het tweede pilotproject is een succesvolle samenwerking opgestart tussen de zorg- en welzijnsorganisatie de Waerden, de hockeyvereniging AMHC en het sport- en recreatiecomplex de Hoornse Vaart. Het doel van de samenwerking is het organiseren van dagbesteding (werk) en vrijetijdsbesteding (sport) voor mensen met een verstandelijke beperking. De dagbesteding in de vorm van werk is reeds opgestart. Aan de vrijetijdsbesteding in de vorm van sportactiviteiten wordt nog gewerkt. Twee mensen vanuit de Waerden hebben reeds een werkplek bij de hockeyvereniging gekregen. De horecawerkzaamheden, zoals tafels schoonmaken, voorraad bijvullen en helpen bij koken in de keuken, kunnen zij met begeleiding vanuit de hockeyvereniging redelijk zelfstandig uitvoeren. Daarnaast is een groepje mensen bij de 'klussenbus' aangesloten. Deze bus gaat naar verschillende locaties om onderhoudsklussen uit te voeren. Zo zijn ongeveer tien mensen met een verstandelijke beperking bij de hockeyvereniging en het sport- en recreatiecomplex Hoornse Vaart aan de slag gegaan. Bij de hockeyvereniging hebben zij geholpen met de verbouwing (zoals tegelwerk verwijderen, speeltuin verplaatsen). Bij de Hoornse Vaart doen zij verschillende onderhoudswerkzaamheden buiten (zoals gras maaien). Het groepje mensen dat is aangesloten bij de klussenbus wordt begeleid door iemand van de Waerden die bij de doelgroep bekend is. Hierbij is dus geen begeleiding door iemand van de sportvereniging nodig.

Bereik

Aan de eerste handboogschietactiviteit deden 6 mensen met een beperking mee. Aan de sportactiviteit doen inmiddels 14 mensen mee. Er is één cliënt voortijdig met de sportactiviteiten gestopt.

In het kader van de dagbestedingsactiviteiten bij de hockeyvereniging en de Hoornse Vaart zijn ongeveer 12 cliënten gemiddeld vijf uur per week (soms om de week), van 10:00 tot 15:00, op de sportvereniging aanwezig.

Behalen doelstelling

De oorspronkelijke doelstelling om met alle betrokken organisaties verschillende dagbestedingstrajecten (sport of werk) te organiseren, lijkt volgens de betrokkenen niet te zijn gehaald. Twee van de vier betrokkenen zijn van mening dat, vooral bij de start van het project, nauwelijks contact is tussen de verschillende organisaties en dat vanuit één van de drie zorg- en welzijnsorganisaties onvoldoende input komt.

Binnen de tweede pilot bleek het voor mensen met een verstandelijke beperking van zorg- en welzijnsorganisatie de Waerden lastig om naar een onbekende sportvereniging te gaan. Voor deze doelgroep bleken toch te veel barrières om bij de sportvereniging te gaan sporten. Om deze reden is een andere manier bedacht om de doelgroep te activeren. Vanaf september 2015 heeft de doelgroep de mogelijkheid om sportkennismakingslessen in de gymzaal van het Horizon College te volgen. De studenten van de opleiding Sport en Bewegen organiseren overdag verschillende sportactiviteiten voor de doelgroep. De bedoeling is dat de doelgroep vanaf september 2015 maximaal 14 weken lang (2 keer 7 weken) aan verschillende sportactiviteiten (1.5 uur) kan deelnemen. De sportverenigingen zijn hier niet direct bij betrokken, maar na kennismaking kan de doelgroep de stap naar de sportvereniging maken. Met bovengenoemde activiteiten is een deel van de doelstelling toch behaald. Om te zorgen dat in de toekomst doelen worden bereikt, is volgens de betrokkenen een goede samenwerking, communicatie en informatieverstrekking tussen de zorg- en welzijnsorganisaties en sportverenigingen noodzakelijk. Wat het de verenigingen heeft opgeleverd, lijkt per vereniging te verschillen. Zo vindt een van de betrokkenen dat het initiatief betrokkenheid bij mensen met een beperking, nieuwe contacten en betrokkenheid van leden bij het project heeft opgebracht. Een andere betrokkene geeft aan dat de pilot geen extra leden, maar wel veel vrijwilligers heeft opgeleverd.

Ervaren knelpunten

Een van de ervaren knelpunten is een gebrek aan communicatie. Daarnaast leken de verschillende partijen andere doelen na te streven. De aanloop naar het organiseren van sportactiviteiten of dagbestedingstrajecten is binnen het project lang geweest. Volgens sommigen loopt de samenwerking inmiddels goed, maar moeten nog contacten met cliënten worden gelegd om zo kandidaten aan te kunnen dragen. Uit de vragenlijst bleek dat in de voorbereiding tegen een aantal zaken werd aangelopen, onder andere een gebrek aan opgeleid kader. Deze knelpunten zijn deels door voldoende begeleiding opgelost. Een van de betrokkenen ervaart een nieuw knelpunt en vraagt zich af of participatie in onderhoudswerkzaamheden misschien wel teveel van cliënten gevraagd is.

4.1.4 Buitenschoolse opvang

Activiteiten

Er zijn tijdens de schoolvakanties in totaal ongeveer zestien sportactiviteiten voor de buitenschoolse opvang (BSO) op het sportcomplex van de voetbalvereniging georganiseerd. De velden van de voetbalvereniging worden tijdens de schoolvakanties normaal gesproken niet gebruikt. Tijdens de schoolvakanties zijn twee keer per week sportactiviteiten voor de buitenschoolse opvang (kinderen van 4-12 jaar) georganiseerd. Deze sportactiviteiten duren vijf uur (300 minuten).

Bereik

Per georganiseerde sportactiviteit nemen ongeveer 75 tot 100 kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar deel. In totaal hebben al ongeveer 900 kinderen aan de activiteiten deelgenomen.

Behalen doelstelling

Het centrale doel van het project is het complex van de voetbalvereniging beter in te zetten voor de kinderopvang in Alkmaar door het organiseren van sport- en beweegactiviteiten. Een van de betrokkenen geeft aan deze doelstelling is behaald en de overige twee betrokkenen geven op deze vraag een neutraal antwoord. Het is een flinke organisatie om de kinderen van de buitenschoolse opvang naar de velden van de voetbalvereniging te krijgen. Een van de twee buitenschoolse opvangen geeft aan dat, ten tijde van afname van de vragenlijst, pas één gezamenlijke dag met de andere opvang is georganiseerd en dat in de zomervakantie van 2014 geen gezamenlijke activiteiten zijn georganiseerd. Om het doel van het pilotproject volledig te behalen, zal volgens de verschillende betrokkenen meer betrokkenheid, enthousiasme, onderlinge samenwerking en een actievere rol van de voetbalvereniging nodig zijn. Het project heeft de voetbalvereniging maatschappelijke betrokkenheid opgeleverd.

Ervaren knelpunten

De sportactiviteiten verlopen over het algemeen naar verwachting. Wel wordt aangegeven dat een gezamenlijk optreden van de betrokken partijen een verbeterpunt is. Door de accommodatie beschikbaar te stellen, vervult de voetbalvereniging momenteel alleen een faciliterende rol. Alkmaar Sport organiseert de sportactiviteiten op de club. De betrokkenheid van trainers van de sportvereniging kan beter. Een ander knelpunt is een tekort aan geschikte binnenruimte bij de voetbalvereniging, zodat bij slecht weer ook sportactiviteiten binnen kunnen worden georganiseerd. Andere knelpunten blijken onder andere te weinig gezamenlijke activiteiten van de buitenschoolse opvang en dat de activiteiten nog geen vast onderdeel van het aanbod van de buitenschoolse opvang zijn. Deze knelpunten lijken inmiddels deels te zijn opgelost. Daarnaast geeft een van de betrokkenen aan dat het tekort aan binnenruimte volledig is opgelost doordat ze van een sporthal gebruik kunnen maken. De anderen geven aan dat wordt gewerkt aan het gereed maken van de binnenruimte van de voetbalvereniging.

4.1.5 Positief opvoeden en opgroeien bij de sportvereniging

Activiteiten

Er zijn op het moment dat de vragenlijst werd afgenomen (februari 2015) in totaal zes interactieve workshops gegeven. De workshops zijn gegeven bij ondersteuningsorganisatie MEE Noordwest Holland en

vier sportverenigingen. De workshop is bij één sportvereniging twee keer gegeven. Het streven is om in de periode tot en met juni 2015 nog vier workshops te geven. Hierbij wordt echter aangegeven dat het plannen niet gemakkelijk verloopt. De workshops duren ongeveer tweeënehalf uur (150 minuten).

Bereik

Per workshop nemen ongeveer twaalf deelnemers van sportverenigingen deel. Inmiddels hebben ongeveer 72 deelnemers de workshops bezocht. Er zijn nog geen sportverenigingen die een vervolgtraject hebben gevolgd. Wel was iedereen enthousiast en hebben ze allemaal aangegeven geïnteresseerd te zijn in een eventueel vervolg als dat wordt ontwikkeld.

Behalen doelstelling

De doelstelling van dit pilotproject is om trainers en coaches kennis en vaardigheden op pedagogisch gebied bij te brengen, zodat kinderen met bijvoorbeeld een gedragsstoornis binnen de sportvereniging positief en beter worden begeleid. Volgens de organisatie is dit doel van het project inmiddels bereikt. De workshops binnen het project hebben de verenigingen meer kennis over positief coachen, de ontwikkeling van kinderen, te fanatieke ouders en stoornissen als autisme en ADHD opgeleverd. Het is nu aan hen om de opgedane kennis in de praktijk in uitvoering te brengen. Naast kennisoverdracht was er ook ruimte voor interactie, waarbij ervaringen en adviezen werden gedeeld. Volgens de organisatie hebben de deelnemers de workshop als erg leerzaam ervaren en was er geen negatieve feedback.

Ervaren knelpunten

Een ervaren knelpunt is de werving van deelnemers. Het is de organisatie die de werving zou doen, niet gelukt om voldoende workshops in te plannen. Daarom heeft de Opvoedpoli besloten om de werving zelf op zich te nemen. Het blijft lastig om voldoende workshops in te plannen. Het benaderen van de verenigingen is veel werk en ondanks het enthousiasme lijkt het voor de verenigingen lastig om daadwerkelijk een avond te plannen. In de gesprekken wordt aangegeven dat de Opvoedpoli niet over een uitgebreid netwerk binnen de verenigingen beschikt om het plannen en werven van deelnemers voor elkaar te krijgen.

4.2 Samenwerking en communicatie

In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op de derde onderzoeksvraag. Hieronder wordt ingegaan in hoeverre de verschillende partijen hebben samengewerkt en hoe deze samenwerking en de communicatie is ervaren. Tot slot worden de ervaringen met de samenwerking met de gemeente binnen de pilotprojecten beschreven.

Onderlinge samenwerking betrokken partijen

Uit de vragenlijst die is uitgezet halverwege het pilotproject (september 2014) blijkt dat bijna alle betrokkenen (n=14) die met elkaar samenwerken halverwege het traject tevreden zijn over de samenwerking binnen het project met andere partijen. De samenwerking met de betrokken partijen wordt gemiddeld met een 8,2 beoordeeld. Binnen het pilotproject 'Sport en Buitenschoolse opvang' wordt de onderlinge samenwerking met een 9,3 het hoogst beoordeeld. Ook de communicatie met de

betrokken partijen wordt goed beoordeeld. Het gemiddelde cijfer voor de onderlinge communicatie bedraagt 7,8. Opnieuw wordt de onderlinge communicatie met een gemiddeld cijfer van 9 het hoogst beoordeeld binnen het project op de buitenschoolse opvang.

Enkele betrokken partijen benoemden halverwege het traject een aantal verbeterpunten om tot een (nog) betere onderlinge samenwerking en communicatie te komen. Binnen het pilotproject 'Lifestyle' wordt aangedragen dat moet worden gezorgd dat alle jongeren hebben gegeten voordat ze naar de training komen. Hierbij dienen gezonde en gevarieerde producten te worden aangeboden. Binnen het pilotproject 'Scoren voor jongeren' wordt genoemd dat geen vertrouwelijke informatie met betrekking tot de deelnemers dient te worden gedeeld. Daarnaast is een snellere terugkoppeling bij incidenten wenselijk. Verbeterpunten binnen het pilotproject 'Dagbesteding voor mensen met een beperking' hebben vooral betrekking op de communicatie: zo wordt genoemd dat men elkaar via de mail of telefoon van de voortzetting op de hoogte kan houden en is beter contact met een van de zorginstellingen wenselijk. Ook zou de onderlinge samenwerking en communicatie verbeteren als een betere inschatting van de werkelijke mogelijkheden plaatsvindt en praktische zaken op het gebied van accommodatie beter worden afgestemd. Door een van de BSO's is halverwege het traject aangegeven dat het gezamenlijk opzetten van activiteiten door de twee BSO's een punt van verbetering is. Vanuit de andere buitenschoolse opvang worden als verbeterpunten structureel fysiek overleg en een jaarplanning genoemd.

In de tweede vragenlijst die in 2015 is uitgezet is de samenwerking met partners verder bevestigd. Aan betrokkenen is gevraagd met wie zij binnen het pilotproject samenwerken en hoe tevreden zij over deze samenwerking zijn. De resultaten worden hieronder besproken.

De fitnessorganisatie en de jeugdzorgorganisatie werken binnen het pilotproject 'Lifestyle' naar tevredenheid met elkaar samen. Binnen het project 'Scoren voor jongeren' werken verschillende sportverenigingen en sportaanbieders samen met MEE Noordwest Holland. De lokale sportverenigingen betreft de hockeyclub AMHC, drafcentrum PSV Vooruit, en twee tennisverenigingen (TV de Hout, LTC Zeswielen). Ook zijn twee commerciële sportaanbieders betrokken (fitnessorganisatie en sport- en wellnesscentrum). De ondervraagde sportverenigingen zijn (heel) tevreden over de samenwerking met MEE Noordwest Holland. Ook de ondersteuningsorganisatie zelf geeft aan tevreden te zijn met de samenwerkingen binnen het pilotproject. Wel lijken zij iets meer tevreden over de samenwerking met de sportverenigingen te zijn dan over de samenwerking met de commerciële sportaanbieders. Van de verschillende partijen die aan het begin van het pilotproject 'Dagbesteding bij de sportvereniging' betrokken zijn, werken uiteindelijk maar enkelen onderling samen. Het gaat hierbij om de handboogschietvereniging en één van de drie zorg- en welzijnorganisaties. Zij zijn erg tevreden over de onderlinge samenwerking. De handboogschietvereniging geeft aan dat zij geen contact hebben gehad met de andere zorgorganisaties, de gemeente en andere sportverenigingen. Ook geeft de vereniging aan dat deze partners tot op heden geen belangstelling hebben getoond voor de activiteiten die zij organiseert. De tweede zorg- en welzijnsinstelling werkt samen met de hockeyvereniging en een sport- en recreatiecomplex in Alkmaar. Dit gaat ook naar tevredenheid. Er zijn geen sportactiviteiten in samenwerking met de derde zorg- en welzijnsinstelling georganiseerd. De Opvoedpoli heeft binnen het pilotproject 'Positief opvoeden bij de sportvereniging' een workshop verzorgd voor vier sportverenigingen en een maatschappelijke ondersteuningsorganisatie. Het gaat om

een hockeyvereniging, een karatevereniging, een handbalvereniging, een Alkmaarse rugbyclub en MEE Noordwest Holland. De Opvoedpoli is tevreden over de samenwerking met de sportverenigingen en geeft aan overal vriendelijk te zijn ontvangen. De samenwerking met Alkmaar Sport verliep in het begin moeizaam. De werving die Alkmaar Sport zou verzorgen, liep niet zoals gewenst. Inmiddels hebben de Opvoedpoli en Alkmaar Sport de samenwerking opgepakt.

De organisaties die binnen het project 'Buitenschoolse opvang' met elkaar samenwerken zijn allemaal tevreden over de onderlinge samenwerking. Het gaat om twee BSO's en de voetbalvereniging. Wel zijn de kinderopvangcentra meer tevreden over de samenwerking met elkaar dan over de samenwerking met de voetbalvereniging. Zij geven hierbij aan dat het leggen van contact met de voetbalvereniging soms lastig verloopt. Het initiatief voor activiteiten ligt bij de kinderopvangcentra. De voetbalvereniging is alleen faciliterend en heeft geen rol bij de activiteiten. Alkmaar Sport verzorgt de sportactiviteiten voor de kinderen. Iedereen is hier erg tevreden over. De BSO's zijn nog zoekende of zij een andere rol van de voetbalvereniging mogen verwachten.

Samenwerking met de gemeente

De betrokken partijen hebben in de tussentijdse evaluatie aangegeven wat zij bij het uitvoeren van het pilotproject van de gemeente verwachten. Veel betrokkenen hebben aangegeven dat zij financiële ondersteuning verwachten. Het gaat hierbij om geld dat al door de gemeente beschikbaar is gesteld, maar ook bijvoorbeeld financiële ondersteuning bij het aanpassen van de locatie en dat zij geen extra huur hoeven te betalen voor het gebruik van de velden. Daarnaast wordt betrokkenheid bij de uitvoering, ondersteuning, het vergroten van de bekendheid van het project, duidelijke kaders en tussentijdse evaluaties genoemd. Door middel van betrokkenheid en een tussentijdse evaluatie (ook met klanten en cliënten) kan duidelijkheid komen over hoe het gaat en of tussentijds zaken moeten veranderen om het pilotproject voort te kunnen zetten.

De betrokken partijen zijn over de samenwerking met de gemeente overwegend positief. De samenwerking wordt als goed en prettig ervaren. De betrokkenen spreken hun waardering uit dat de gemeente de mogelijkheid voor het pilotproject biedt en over het feit dat bijeenkomsten worden georganiseerd waarbij de partijen en de gemeenten samen om tafel kunnen zitten om ideeën en ervaringen met elkaar te delen. *'Dit werkt motiverend en stimulerend'* aldus een van de betrokkenen. Een andere betrokkene geeft hierbij wel als kanttekening aan dat het een flinke tijdsinvestering vanuit de partijen vergt. Enkele betrokkenen geven aan dat zij de gewenste ondersteuning al ontvangen en geen verdere ondersteuning nodig hebben. Anderen geven aan dat zij bij bovengenoemde zaken nog graag extra ondersteuning van de gemeente krijgen. Daarbij worden nog een aantal specifieke zaken genoemd met betrekking tot de verwachte ondersteuning vanuit de gemeente:

- ondersteuning bij het voortzetten van het project en de mogelijkheid om activiteiten aan te blijven bieden aan de doelgroep van de organisatie;
- het op de hoogte houden van ontwikkelingen rondom de WMO en deze inbedden in een lange termijn opzet;
- het (blijvend) ondersteunen van verenigingen, ook de verenigingen die niet deelnemen aan het pilotproject.

4.3 Draagvlak en voortzetting van de projecten

Op verzoek van de gemeente Alkmaar is in beide vragenlijsten tevens navraag gedaan over het draagvlak en de voortzetting van de pilotprojecten. Hieronder worden de resultaten beschreven.

Alle betrokken partijen gaven in de tussentijdse evaluatie aan dat in de organisatie voldoende draagvlak is voor het pilotproject. Wat betreft de inbedding en continuïteit van het pilotproject, en bijbehorende activiteiten bij de sportvereniging, zijn de partijen ook overwegend positief. De betrokken partijen zijn over het draagvlak en de borging van de pilotprojecten dan ook positief en tevreden.

In de tweede vragenlijst is aan de betrokken partijen gevraagd of het pilotproject volgend jaar nog steeds zal worden uitgevoerd. Binnen het project 'Dagbesteding bij de sportvereniging' wordt door alle vier de betrokkenen aangegeven dat het project zal worden voortgezet. Bij de overige vier projecten geeft de meerderheid van de betrokkenen aan dat nog niets bekend is over een voortzetting van het project. Dit is volgens hen voornamelijk afhankelijk van de wensen van de gemeente en de financiële middelen. Momenteel ontvangen de betrokken partijen een subsidie en het is voor sommige betrokkenen niet duidelijk of het project kan worden voortgezet wanneer deze co-financiering wegvalt. Wel geven zij aan het project graag voort te willen zetten. Om te zorgen dat het pilotproject ook volgend jaar wordt uitgevoerd, zijn volgens de betrokkenen een aantal zaken ondernomen. Zo zijn betrokkenen in gesprek met de gemeente over de voortgang van het project, worden plannen gemaakt om verdere financiering te realiseren, worden de kosten omlaag gebracht, is meer ingezet op samenwerking en is meer continuïteit in het project aangebracht. Daarnaast worden een aantal zaken genoemd die nog moeten gebeuren zodat het project volgend jaar kan worden doorgezet. Hierbij gaat het onder andere om het stimuleren van participatie van jongeren, financiële middelen voor het huren van coaches en materialen en 'er boven op blijven zitten' en daarmee intenties operationeel maken. Ook is in de vragenlijst aan de betrokkenen gevraagd wat beslist wel en wat beslist niet moet worden gedaan om de voortzetting van het project te laten slagen. Belangrijke factoren die over het algemeen worden genoemd zijn (meer) inzet en betrokkenheid vanuit partners binnen het project, betere samenwerking en communicatie en korte lijntjes. Binnen het project 'Buitenschoolse opvang' wordt door twee betrokkenen benoemd dat het goed is om de kaders opnieuw te bepalen. Daarbij moet worden gekeken welke rol de sportvereniging en welke rol de kinderopvang moet spelen. De sportvereniging stelt binnen dit project haar velden beschikbaar, maar is niet betrokken bij de organisatie of begeleiding van de sportactiviteiten op de sportvereniging. Daarnaast wordt binnen twee projecten aangegeven dat een toename van cliënten die aan het project deelnemen wenselijk is. Het bleek voor de betrokken partijen lastiger om te benoemen wat bij voortzetting van het project beslist niet moet worden gedaan. Gebrek aan financiële middelen is een bedreiging die in meerdere projecten wordt genoemd. Binnen het project 'Buitenschoolse opvang' is de inzet van Alkmaar Sport volgens de betrokkenen cruciaal. Zij beschikken over de juiste mensen (sportinstructeurs) en materialen om de sportactiviteiten op de club te begeleiden. Als de organisatie volledig bij de kinderopvang zou komen te liggen, gaat dit ten koste van het niveau en het succes van de activiteiten die worden georganiseerd.

4.4 Succesfactoren en belemmeringen

Om antwoord te geven op de vierde onderzoeksvraag is in dit onderzoek op twee manieren nagegaan wat volgens de betrokken partijen nodig is om de rol van de sportverenigingen te verbreden en wat nodig is voor het slagen van de samenwerking tussen sportvereniging en maatschappelijke (zorg) organisaties. De betrokkenen hebben in de vragenlijst (afgenomen in februari 2015) aangegeven wat zij de belangrijkste factoren vinden. Daarnaast zijn betrokkenen voor een expertmeeting uitgenodigd waarin de succes- en faalfactoren voor het verbreden van de rol van de sportvereniging besproken zijn. Hieronder worden de resultaten beschreven.

Uit de vragenlijst blijkt dat regelmatige communicatie volgens negen van de twaalf betrokkenen¹ een zeer belangrijke factor is voor het slagen van een project waarin wordt samengewerkt tussen een sportvereniging en een maatschappelijke (zorg)instelling (tabel 5.2). Regelmatige communicatie wordt gevolgd door een kwalitatief goed kader bij de vereniging/omgang met de doelgroep, aanwezigheid van mogelijkheden bijvoorbeeld ruimte en accommodatie, en het creëren van een win-win situatie voor verschillende partijen. Daarnaast wordt ook de aanwezigheid van materialen als een belangrijke factor voor het slagen van een project beschouwd.

Tabel 5.2 Belangrijkheid factoren voor het slagen van een project waarin sportvereniging en maatschappelijke (zorg)instelling samenwerken (aantallen)

	Ze er bel angri jk	Bel angri jk	Ne utraal	On- bel angri jk	Ze er on bel angri jk
Regelmatige communicatie	9	3			
Kwalitatief goed kader bij de vereniging/omgang met de doelgroep	8	4			
Aanwezigheid van mogelijkheden (bv ruimte/accommodatie)	8	4			
Creëren van een win-win situatie voor verschillende partijen	8	3	1		
Aanwezigheid van (vrijwillig) kader op gewenste tijden	6	5	1		
Kennis over inbedding/continuïteit van de projecten	6	5	1		
Financiële middelen	6	2	3	1	
Aanwezigheid van materialen	5	7			

In de expertmeeting is verder op de succes- en faalfactoren ingegaan die de betrokkenen tijdens het pilotproject hebben ervaren. Hieronder worden de resultaten van de expertmeeting samengevat. Er zijn succes- en faalfactoren die betrekking hebben op de maatschappelijke (zorg)organisaties, de sportverenigingen en de gemeente. In de expertmeeting zijn de succes- en faalfactoren per type

¹ Deze vraag is door een van de betrokken partijen niet ingevuld.

organisatie bepaald. De factoren worden daarom ook apart voor de zorg- en welzijnsorganisaties, sportverenigingen en gemeente gerapporteerd. Hierbij moet worden opgemerkt dat de pilotprojecten sterk van elkaar verschillen waardoor de genoemde succes- en faalfactoren niet voor alle pilotprojecten gelden.

Succes- en faalfactoren met betrekking tot de zorg- en welzijnsorganisaties

De zorg- en welzijnsorganisaties en de sportverenigingen hebben in de expertmeetings afzonderlijk van elkaar een aantal succesfactoren genoemd die betrekking hebben op de rol van de zorg- en welzijnsorganisaties in de pilotprojecten. Uit de expertmeeting blijkt dat goede communicatie, korte lijnen en bereikbaarheid vanuit de zorg- en welzijnsorganisaties van cruciaal belang is voor het slagen van een pilotproject. Sommige pilotprojecten zijn niet van de grond gekomen omdat er geen of geen goede communicatie mogelijk was. Andere pilotprojecten liepen juist goed omdat de communicatie tussen de sportverenigingen en de zorg- en welzijnsorganisaties zeer goed was. Daarnaast is genoemd dat het uitwisselen van ervaringen en het delen van successen tussen de zorg- en welzijnsorganisaties een succesfactor is geweest. De bijeenkomsten waarbij de organisaties elkaar spraken en ervaringen konden uitwisselen, is als erg positief ervaren. De samenwerking met Alkmaar Sport werd ook in de expertmeeting als een van de succesfactoren voor het slagen van een van de pilotprojecten benoemd. Tot slot is benoemd dat het vooral belangrijk is om 'te doen'. Het pilotproject wordt een succes als vooral tijd in de organisatie van activiteiten voor de doelgroep wordt gestoken. Soms is ervaren dat te veel tijd aan overleg en afstemming is besteed.

In beide expertmeetings zijn ook een aantal kanttekeningen benoemd die betrekking hebben op de rol van de zorg- en welzijnsorganisaties in de pilotprojecten. Als eerste blijkt dat niet voldoende draagvlak binnen de zorg- en welzijnsorganisaties de uitvoering van de pilotprojecten belemmert. Vaak is de uitvoering van het project nog steeds afhankelijk van één enthousiast persoon en is het (nog) niet gelukt om het draagvlak binnen de organisatie te verbreden. Daarnaast blijkt dat het niet voorzetten van de subsidie een bedreiging is voor de uitvoering van de pilotprojecten. Zonder extra financiering kunnen de activiteiten vaak niet doorgaan. Daarnaast wordt aangegeven dat het inzetten van professionals vanuit de zorg- en welzijnsorganisaties vaak relatief duur is. Dit heeft gevolgen voor de middelen die nodig zijn voor de uitvoering van het pilotproject. Een ander veel benoemd punt waarop de samenwerking tussen sportverenigingen en zorg- en welzijnsorganisaties mis kan lopen, is dat beide organisaties binnen het project verschillende belangen hebben.

Succes- en faalfactoren met betrekking tot de sportverenigingen

In de expertmeetings zijn door de zorg- en welzijnsorganisaties en de sportverenigingen ook een aantal succesfactoren genoemd die betrekking hebben op de rol van de sportverenigingen in de pilotprojecten. Als eerste is het belangrijk dat de sportvereniging open staat voor nieuwe initiatieven, 'out of the box' denkt en bereid is om met maatschappelijk ondernemen bezig te zijn. De tweede succesfactor heeft betrekking op de vrijwilliger van de sportvereniging. Een pilotproject kan alleen slagen als de vrijwilligers op de sportvereniging voldoende tijd hebben, enthousiast zijn, maar vooral ook wanneer zij zich bij het project betrokken voelen. Daarnaast zijn de vaardigheden van de vrijwilligers van cruciaal belang. Het project heeft meer kans van slagen als de vrijwilligers bijvoorbeeld goed met de doelgroep kunnen omgaan. Niet alle vrijwilligers hebben hiervoor de juiste competenties. De vrijwilligers kunnen hiervoor bijscholing krijgen van de Opvoedpoli of door de zorg- en welzijnsorganisaties. Tot slot wordt

aangegeven dat op de sportverenigingen altijd wel werkzaamheden te doen zijn, waardoor de deelnemers die aan de werkervarings- of dagbestedingsproject meedoen, direct aan de slag kunnen. Naast succesfactoren zijn in de expertmeeting ook belemmeringen genoemd met betrekking tot de sportverenigingen. Geen goede communicatie vanuit de sportvereniging, net zoals geen goede communicatie vanuit de maatschappelijke organisatie, blijkt een van de belangrijkste belemmeringen voor het slagen van de samenwerking. Hierbij wordt ook meteen het draagvlak binnen de sportverenigingen genoemd. Net als bij de zorg- en welzijnsorganisaties, is het van belang om binnen de vereniging ook een breed draagvlak te creëren. Nog te vaak zorgt slechts één vrijwilliger voor inbedding van het project binnen de sportvereniging. Als deze persoon wegvalt, valt ook vaak het project weg. Een derde belemmering met betrekking tot de sportvereniging die in de expertmeeting naar voren komt, is het vrijwillige karakter van de mensen bij de sportvereniging. Sportverenigingen hebben te maken met vrijwilligers die niet continu bereikbaar zijn omdat zij ook een andere (betaalde) baan hebben. Ook is niet altijd vervanging mogelijk als één van de vrijwilligers onverhoopt niet aanwezig kan zijn. Daarnaast wordt opgemerkt dat wanneer er niet duidelijk één aanspreekpunt is binnen de sportvereniging, dit een belemmerende factor in de samenwerking kan zijn. Als vijfde belemmerende factor in de samenwerking tussen sportverenigingen en zorg- en welzijnsorganisaties wordt benoemd dat sportverenigingen niet het gehele jaar, en vaak alleen in de middag of avond, actief zijn. Verschillende samenwerkingsprojecten, zoals dagbesteding bij de vereniging of werkervaringsplekken bij de vereniging, kunnen tijdens de zomermaanden geen doorgang vinden omdat de vereniging gesloten is. Tot slot blijkt dat de voorzieningen van sportverenigingen (denk aan een sportcomplex) niet altijd goed toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Dit vormt een belemmering bij de uitvoering van de sportactiviteiten voor deze doelgroep. Daarnaast heeft de sportvereniging soms niet voldoende beschikbare ruimte voor de activiteiten die worden georganiseerd. Het gaat dan bijvoorbeeld om te weinig binnenruimte.

Succes- en faalfactoren met betrekking tot de gemeente

In de expertmeetings zijn ook een aantal succesfactoren en belemmeringen met betrekking tot de gemeente benoemd. Het initiatief van de gemeente om met deze pilotprojecten aan de slag te gaan wordt als belangrijke voorwaarde gezien voor het opzetten van de samenwerking. Dit initiatief van de gemeente wordt door de zorg- en welzijnsorganisaties en de sportverenigingen gewaardeerd. De belangrijkste succesfactor voor het slagen van de pilotprojecten is de subsidie vanuit de gemeente. Zonder de subsidie waren de pilotprojecten niet van de grond gekomen. Daarnaast worden de bijeenkomsten die de gemeente in het kader van de vitale verenigingen heeft georganiseerd als een succesfactor genoemd. Door bijeenkomsten te organiseren waar alle betrokkenen van de pilotprojecten werden uitgenodigd, was er gelegenheid om ervaringen en successen met elkaar te delen. De belangrijkste kanttekening die door de zorg- en welzijnsorganisaties en sportverenigingen wordt genoemd, is het gebrek aan betrokkenheid van de gemeente bij de pilotprojecten. De betrokkenen bij de pilotprojecten geven aan dat de gemeente geen enkele keer is komen kijken hoe de projecten worden uitgevoerd. Betrokkenheid tonen bij projecten is belangrijk om de uitvoerders te motiveren. In de expertmeetings wordt tevens aangegeven dat de verantwoording over de ingezette financiën naar de gemeente wordt gemist. Een andere kanttekening met betrekking tot de gemeente is het gebrek aan bekendheid van de pilotprojecten. De gemeente heeft volgens de betrokkenen te weinig gedaan om bekendheid aan de pilotprojecten te geven. Het is onduidelijk op welke website de projecten zijn gecommuniceerd. Ook zou het goed zijn om de opgedane kennis binnen de projecten te bundelen in een folder zodat andere gemeenten kunnen zien wat er binnen de gemeente Alkmaar allemaal gebeurt en kunnen leren van de ervaringen die zijn opgedaan in de pilotprojecten die in Alkmaar zijn uitgevoerd.

5. Aandachtspunten en discussie

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de vraag wat de pilotprojecten, die het afgelopen jaar vanuit de vitale verenigingen binnen de gemeente Alkmaar zijn uitgevoerd, hebben opgeleverd en wat de succes- en faalfactoren zijn voor het verbreden van de rol van de sportverenigingen.

Welke activiteiten zijn er opgezet, zijn de doelen behaald en is de doelgroep bereikt?

Voorafgaand aan de pilotprojecten gaven de betrokkenen aan dat ze de verwachting hadden dat na een jaar een gevarieerd sportaanbod of dagbesteding zou kunnen worden aangeboden. Uit de resultaten blijkt dat de doelstellingen van de pilotprojecten deels zijn behaald. In de gemeente Alkmaar zijn veel sportactiviteiten voor verschillende doelgroepen georganiseerd en verschillende dagbestedingsactiviteiten zijn opgezet. Veel pilotprojecten bleken echter moeite te hebben met het werven van deelnemers waardoor minder sport- en dagbestedingsactiviteiten en workshops zijn georganiseerd dan gewenst. De vraag is of voorafgaand aan de pilotprojecten de behoefte aan de activiteiten onder de doelgroep voldoende in kaart is gebracht. Daarnaast bleek bij sommige pilotprojecten dat het moeilijk was de deelnemers in het traject te behouden, wat voor vroegtijdige uitval zorgt.

In hoeverre hebben de verschillende partijen samengewerkt en hoe wordt deze samenwerking ervaren?

In de pilotprojecten zijn de eerste stappen gemaakt, maar voor duurzame samenwerking en om werkelijke positieve effecten op bijvoorbeeld de leefstijl van jongeren op lange termijn te verkrijgen, is het belangrijk dat de projecten langer dan een jaar doorlopen. Voor aanvang van de pilotprojecten had iedereen de verwachting dat de samenwerking tussen zorg- en welzijnsorganisaties en sportverenigingen goed zou verlopen. Hierbij werd aangegeven dat het nodig is om goed te communiceren en verantwoordelijkheden met elkaar te delen. Uit de resultaten blijkt dat de samenwerking binnen de pilotprojecten deels goed is verlopen. Binnen sommige pilotprojecten bleek de communicatie niet goed, waardoor de samenwerking maar moeizaam op gang kwam. Wanneer eenmaal een samenwerking ontstond, waren de partijen erg tevreden over elkaar. Daarnaast is gebleken dat de maatschappelijke rol van de sportvereniging niet binnen alle pilotprojecten even duidelijk is.

Wat zijn de succes- en faalfactoren bij het uitvoeren van het pilotproject in de samenwerking tussen sportverenigingen en zorg- en welzijnsorganisaties?

Voordat de pilotprojecten begonnen, is bij de betrokkenen ook naar de verwachte succes- en faalfactoren voor het slagen van de pilotprojecten gevraagd. Hierbij werden onder andere de volgende faalfactoren benoemd: niet voldoende capaciteit bij de sportvereniging, niet slagen werving (en behoud) van deelnemers en sportverenigingen, te weinig bekendheid van de projecten, verschillende belangen van betrokken partijen en te weinig inzicht in 'problemen' van de doelgroep. Ook werden een

aantal succesfactoren benoemd zoals: enthousiasme bij betrokkenen, ‘out of the box’ denken bij sportverenigingen, creëren van draagvlak bij de organisaties en verenigingen en een goed opgeleid kader bij de sportverenigingen. Uit de resultaten blijkt dat de verwachte succes- en faalfactoren voor een groot deel overeenkomen met de succes- en faalfactoren die daadwerkelijk ervaren zijn. Hieronder worden een aantal aandachtspunten beschreven die van belang zijn bij het inzetten van sportverenigingen in het sociale domein.

5.1 Aandachtspunten

- Een goede communicatie vanuit de zorg- en welzijnsorganisaties en sportverenigingen is van belang. Hierbij is het aan te raden om één aanspreekpunt bij iedere organisatie aan te wijzen.
- De vraag en de behoefte onder de doelgroep moet voldoende in kaart zijn gebracht voordat het project begint.
- Een duidelijk gezamenlijk doel en belang voordat het project begint is essentieel.
- Voldoende draagvlak binnen de zorg- en welzijnsorganisaties en sportverenigingen voorafgaand en tijdens het project is nodig om het project te laten slagen.
- De focus binnen het project moet vooral liggen op het organiseren van activiteiten voor de doelgroep.
- Er dient voldoende financiën voor de verschillende betrokken organisaties te zijn om het project uit te kunnen voeren.
- Brede bekendheid van de projecten bij gemeenten, organisaties, verenigingen en deelnemers is van belang.
- Ondersteun als gemeente de partijen op bovenstaande onderwerpen (communicatie, draagvlak, financieren, behoefte analyse) door kennis en ervaringen te delen.
- Betrokkenheid van de gemeente bij de verschillende projecten die worden uitgevoerd is nodig.
- Een platform waar ervaringen en successen met elkaar kunnen worden gedeeld inspireert en stimuleert samenwerking.
- Het evalueren van de voortgang door bijvoorbeeld om een tussentijdse verantwoording of eindverantwoording te vragen is nodig om inzicht te krijgen in de opbrengsten.
- Ook de sportverenigingen die bereid zijn om maatschappelijke activiteiten te ondernemen en die hier nog weinig ervaring mee hebben kunnen betrokken worden. Dit hoeven niet per se alleen sterke vitale verenigingen te zijn.
- Sportaccommodaties moeten geschikt zijn voor andere doelgroepen, zoals mensen met een beperking.
- Enthousiaste en betrokken vrijwilligers bij de sportvereniging en medewerkers bij de zorg- en welzijnsorganisaties is van cruciaal belang voor het slagen van een project.
- Vrijwilligers op de sportvereniging moeten de juiste vaardigheden hebben om adequaat met de doelgroep om te gaan. Zorg dat vrijwilligers hierin worden opgeleid.
- Het verbreden van de taken van de sportvereniging heeft tijd nodig. De eerste stappen zijn reeds gezet. De gewenste resultaten zijn vaak pas na een paar jaar zichtbaar.
- Nadenken over financiële middelen en mogelijke verdienmodellen zodat de sport- en beweegactiviteiten zonder subsidie kunnen worden voortgezet is nodig.

- Buurtsportcoaches kunnen worden ingezet als het om het verbinden van de sectoren sport en zorg gaat.

5.2 Discussie

Vanwege de veranderingen in het lokale sociaal beleid is het relevant om inzicht te krijgen in de mogelijkheden van sport als middel voor het bereiken van maatschappelijke beleidsdoelstellingen. Gemeenten zijn door decentralisaties bezig met het vormen van lokale samenwerkingsverbanden. De gemeente Alkmaar heeft met de huidige pilotprojecten een eerste stap gezet om sport als middel in te zetten voor het bereiken van maatschappelijke doelen. Opgemerkt moet worden dat alleen vitale, sterke sportverenigingen aan de pilotprojecten in de gemeente Alkmaar hebben meegedaan. De resultaten geven dan ook alleen inzicht in de succes- en faalfactoren die deze specifieke sportverenigingen ervaren. De vraag is hoe de projecten verlopen als ook de minder vitale, sterke sportverenigingen deze projecten willen inzetten om hun maatschappelijke rol te verbreden.

De rol van de buurtsportcoach

Het is opvallend dat momenteel nog geen buurtsportcoach bij de pilotprojecten is betrokken. De buurtsportcoach kan een rol vervullen in het verbinden van sport en zorg door samen te werken met de verschillende sociale wijkteams. Daarnaast kan de buurtsportcoach worden ingezet om vrijwilligers te werven, draagvlak te creëren, te enthousiasmeren en de maatschappelijke organisaties te ondersteunen. Een goed voorbeeld hiervan bevindt zich in Leeuwarden, waar een zogeheten ‘aansluitfunctionaris’ werkzaam is. Deze buurtsportcoach woont regelmatig vergaderingen bij van het sociaal wijkteam en wanneer er behoefte blijkt aan inzet van sport en bewegen, gaat de buurtsportcoach op zoek naar geschikte programma’s en interventies.

Goede voorbeelden

Veel sport- en beweeginterventies richten zich op het stimuleren van sportdeelname en minder op het bereiken van maatschappelijke doelen en het verbinden van sectoren. Er zijn echter wel een aantal goede voorbeelden van soortgelijke trajecten, zoals die in Alkmaar worden uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn ‘Bewegen naar Werk in Rotterdam’, ‘Werkplein Twente’ en de ‘Vitale Sportverenigingen in Enschede’. Van dergelijke projecten en interventies kan worden geleerd. Het is raadzaam om met gemeenten die hierin ook reeds actief zijn ervaringen uit te wisselen. In nabij gelegen gemeenten in de provincie Noord-Holland (Heerhugowaard, Medemblik en Opmeer) is ook met de inzet van sport voor Wmo-doelen geëxperimenteerd.² Sportservice Noord-Holland trad hierbij op als kwartiermaker. Kerntaak van Sportservice Noord-Holland was het daadwerkelijk tot stand brengen van de beoogde netwerken door in samenwerking met de gemeente een brug te slaan tussen zorg en sport. Concreet

² Zie: Postma-De Groot, M., en Duijvestijn, P. (2014). Experimenteren met een netwerkaanpak Wmo en Sport. Lessen en ervaringen van drie proeftuinen.

ging het hierbij om betrokkenen in de zorg te overtuigen van de meerwaarde van sport en bewegen voor hun cliënten en hen te ondersteunen in het motiveren en verwijzen van cliënten naar een passende sport- en beweegactiviteit. Aan de kant van de sport moest worden gezorgd voor een laagdrempelig, toegankelijk en bij de doelgroep passen sport- en beweegaanbod. Het project kende diverse knelpunten, maar het heeft vooral ook tal van lessen aan het licht gebracht. Het is belangrijk om de samenwerking tussen WMO-partners en sportverenigingen te verduurzamen. De gemeente Alkmaar geeft aan dat de eerste stappen in deze samenwerking reeds zijn gezet.

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl